

УДК 330.101.54;338.242.2

Борисенко З. М.

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Розглядаються проблеми недосконалості законодавчої бази здійснення конкурентної політики, зокрема, кризові явища у житлово-комунальній та інвестиційній сферах, процес демонізації окремих галузей економіки. Наводиться комплекс державних заходів, спрямованих на попередження та припинення порушень конкурентного законодавства, створення оптимальних умов функціонування суспільного виробництва: підвищення ефективності контролю за процесами економічної концентрації, сприяння розвитку малого та середнього підприємництва, усунення антиконкурентних дій органів влади.

Вступ

Завдання створення конкурентного середовища постало перед Україною на початку 90-х рр.

XX ст у зв'язку з переорієнтацією на ринкові методи регулювання економіки, що було зазначено у ст. 42 Конституції України, згідно з якою.

держава зобов'язалася забезпечувати захист конкуренції у підприємницькій діяльності, оскільки для високо-монополізованої країни виникла чи не найскладніша проблема, яку слід було вирішувати в умовах ринкового реформування економіки.

Важливо було не просто створити конкуренцію товаровиробників, а надати цій конкуренції цивілізованого характеру. Конкуренція може бути різною. Світовий досвід свідчить, що у тих країнах, де держава приділяє постійну увагу регулюванню конкуренції, формує у широких верств підприємців та управлінців так звану «культуру конкуренції», суспільне виробництво розвивається найефективніше, в інтересах усього народу. А там, де цим питанням не приділяють належної уваги, конкуренція набирає нецивілізованих жорстких рис, наслідком чого є банкрутство великої кількості підприємців, картельні змови, зловживання монополієм становищем, зростання цін та інші явища, що вкрай негативно впливають на рівень життя населення.

Постановка проблеми

У нашій країні начебто є всі необхідні передумови для формування ефективного конкурентного середовища: крім загальних вимог Конституції України, прийнято ряд важливих законів України [1] та створено відповідні державні органи, що мають опікуватися цими проблемами. Водночас поки що не можна стверджувати, що завдання, накреслені Конституцією, нині виконуються повною мірою. У сфері конкуренції залишається дуже багато невирішених проблем, які, у свою чергу, є причиною більшості гострих кризових явищ в економіці.

Результати

Насамперед загальнополітичною проблемою в Україні є **недотримання вимог законодавства** практично в усіх сферах суспільного виробництва. Переважна кількість наших законів відповідає європейському рівню, але мало хто дотримується їх вимог. Свідомо чи через незнання їх не дотримуються підприємці, недостатню увагу цьому питанню приділяють державні органи, а суди, які повинні бути на варті дотримання законодавства, насправді дуже часто самі ж їх і порушують.

Слід підкреслити, що й **закони далеко не завжди є досконалими**. З точки зору конкуренції вони мають створювати потенційно рівні умови для всіх учасників виробництва. Однак цей принцип часто не дотримується. Уже на законодавчому рівні різні групи учасників ринку

мають і різні умови. Це стосується, зокрема, процедур банкрутства, системи оподаткування, інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, ліцензування, протекціоністської, митної, експортно-імпоротної політики тощо. Так, наприклад, законодавство про банкрутство містить положення, що можуть розцінюватись як дискримінаційні, оскільки не всі підприємницькі організації можуть визнаватися банкрутами. Крім того, ці положення сприяють створенню умов, завдяки яким через процедури банкрутства підприємці здатні усувати своїх конкурентів [2].

Загалом під час обговорення та прийняття законів чинник конкуренції повинен обов'язково враховуватися. Раніше цим питанням активно опікувався Антимонопольний комітет. У перші роки його діяльності, коли в інших сферах також інтенсивно формувалася законодавча база, А М К постійно намагався впливати на цей процес, щоб до нових законів вносилися конкурентні вимоги [3]. З цією метою здійснювалася тісна співпраця з комітетами Верховної Ради, урядовими комітетами Кабінету Міністрів України, Міністерством юстиції України та юристами Секретаріату Президента України. Нині ця робота дещо послабилася, тому в деяких законах конкурентні вимоги залишилися неврахованими, а іноді до них свідомо вносять навіть антиконкурентні вимоги.

Важливу роль у формуванні конкурентного середовища можуть відігравати **нонереджувальні заходи держави**, особливо заходи, спрямовані на попередження порушення законів, на створення оптимальних умов функціонування суспільного виробництва. На жаль, і тут також спостерігаються суттєві проблеми. Недостатня увага держави до питань формування конкурентного середовища та захисту конкуренції призводить до систематичних збоїв нормального ритму функціонування економіки. В результаті з року в рік маємо такі негативні явища як, наприклад, регулярні змови на ринках паливно-мастильних матеріалів у період посівної та під час збирання врожаю. З цієї самої причини у період пікових навантажень постачальники підвищують ціни на цукор та інші продукти харчування. Водночас під час масової заготівлі сільськогосподарської продукції ціни на неї стрімко падають; згодом це призводить до скорочення виробництва. Проблеми конкуренції в Україні спричиняють непомірно високі ціни на послуги зв'язку, а тарифи на послуги житлово-комунального господарства абсолютно неадекватні з їх якістю. Останнім часом надзвичайно актуальною є загальна проблема монополізації торгівлі. Безліч

проблем, які набувають тривалого, затяжного характеру, і у сфері природних монополій.

Держава докладає чимало зусиль щодо усунення цих негативних явищ. На різних рівнях влади проводяться гучні наради, присвячені виявленню причин прорахунків та пошуку винуватців. На заходи щодо нейтралізації диспропорцій та їх наслідків витрачаються (а іноді й просто викрадаються) величезні кошти. Однак нічого позитивного від такої діяльності майже немає. Проблеми постійно поновлюються. Це відбувається через те, що шляхом адміністративного регулювання здійснюється лише боротьба з наслідками криз, а насправді потрібно створювати об'єктивні регулятори суспільно-економічних процесів. Таким об'єктивним регулятором і є конкурентне середовище, що може бути створене як завдяки демонополізації окремих суб'єктів господарювання, так і шляхом усунення бар'єрів доступу на проблемні ринки.

Для прикладу можна навести ситуацію у **житлово-комунальній сфері**. Практично в усіх регіонах країни життя періодично паралізується різким збільшенням тарифів на послуги цієї сфери. Особливо активно це питання обговорювалося в кінці 2006 - на початку 2007 рр. Існує загальноприйнята думка, що без підвищення тарифів неможливо оновити давно застарілі комунікації [4]. Насправді ж причиною подорожчання послуг є відсутність бодай бажання запроваджувати конкурентні відносини у цій такій соціально-важливій сфері, хоча альтернатив сучасному комунальному господарству існує багато [5]. Навпаки, докладають усіх зусиль, аби встановити бар'єри на шляху її демонополізації. Припиняється будь-яке намагання запровадження альтернативних шляхів задоволення суспільних потреб у послугах тепло- і водопостачання, вивезення та утилізації сміття, надання послуг з обслуговування житлових приміщень. Спостерігається постійне намагання законсервувати монополію раніше державних, а тепер - все частіше приватних підприємств. Попри катастрофічний дефіцит коштів у зазначеній сфері спритні ділки, які приватизували відповідні об'єкти, вивозять до офшорних зон величезні суми прибутків.

Проблема демонополізації була надзвичайно актуальною для держави ще на початку ринкових перетворень. Відповідною програмою, затвердженою Верховною Радою України в 1993 р., було визначено мету і завдання демонополізації, основні її поняття, принципи та пріоритети [6]. Найболючішими були питання демонополізації переробної промисловості АПК. Хоча станом на 1995 рік цукор-пісок виробляли понад 190 цук-

рових заводів, олію - 17 підприємств, спирт - 70, кондитерські вироби - 230, пиво - 80, однак усі ці підприємства, як правило, об'єднувались у так звані добровільні об'єднання типу «Головм'ясопром» і не конкурували між собою. Крім 17 загальнодержавних об'єднань, до переліків монополістів було включено 120 регіональних об'єднань. Кожне з них налічувало значну кількість самостійних підприємств і технологічно незалежних структурних підрозділів. Наприклад, на ринку хлібобулочних виробів функціонувало 25 об'єднань, у складі яких налічувалось 353 підприємства, на ринку молочної продукції - 21 об'єднання, у складі якого - 298 підприємств [7].

Внаслідок проведення демонополізації було створено десятки тисяч самостійних суб'єктів господарювання, що спричинило зниження рівня монополізації багатьох ринків та формування конкурентного середовища. Насамперед це стосувалося ринків хліба, м'яса та молочної продукції. Суттєво знизився рівень монополізації і в галузях машинобудування, хімічної та нафтохімічної промисловості, чорної та кольорової металургії [8]. Відтак найвищими темпами стали розвиватися саме ті галузі, де рівень конкуренції був особливо високим.

Заходи з демонополізації активно здійснювались до 1999 р., коли було проголошено про зміну акцентів з державної економічної політики щодо здійснення заходів з демонополізації на забезпечення розвитку конкурентного середовища. Державна політика у сфері обмеження монополізму та захисту конкуренції остаточно набула рис політики конкурентної. Указом Президента України від 26.02.99 р. № 219/99 було визначено основні завдання державних органів, спрямованих на забезпечення реалізації цієї політики в усіх галузях і сферах економіки [9].

Водночас переважна частина ринків усе ще залишається монополізованою. Це, зокрема, загальнодержавні ринки машинобудування, металургії, хімічної та нафтохімічної промисловості, де процес демонополізації ускладнюється значною фондомісткістю й обмеженістю ресурсів. Разом з тим і на загальнодержавному, і на багатьох регіональних ринках є сфери, де проведення демонополізації, на наш погляд, є не лише можливим, але й цілком доцільним. Це стосується багатьох ринків транспорту та зв'язку, водо- і тепlopостачання, експлуатації і поточного ремонту житлового фонду, технічного обслуговування та ремонту засобів обліку води, газу, тепла й електроенергії. Те саме можна стверджувати і про ринки послуг, пов'язаних із здійсненням функцій держави та місцевого самоврядування, зокрема.

оформлення та реєстрація документів, аналіз і підготовка висновків та проведення експертиз для оформлення різних дозволів та ліцензій.

Крім того, існують 103 потенційно конкурентні ринки, демонополізація яких офіційно вважається незавершеною, зокрема, ринки хліба та хлібобулочних виробів, борошна, нафтопродуктів. Обмеження конкуренції на багатьох ринках пояснюється збереженням неринкових організаційних структур та розподільчих систем. Це, зокрема, ринки послуг роздрібною торгівлі у сільській місцевості, де у регіонах часто зберігається монопольне становище спожив кооперації, а також ринки послуг будівництва, ремонту та утримання доріг загального користування [10].

Існує офіційна думка, що можливості подальшої демонополізації багатьох із цих сфер практично вичерпано, й основним завданням нового етапу конкурентної політики є захист уже створеного конкурентного середовища. Однак, на нашу думку, тут багато ще можна зробити. Про припинення демонополізації стверджувати поки що рано, оскільки цілий ряд сфер господарської діяльності все ще потребує її продовження. Крім того, процес монополізації вітчизняної економіки, на жаль, ще не припинено.

Для попередження виникнення нових монополій у державі запроваджено **контроль за процесами економічної концентрації**, який має ефективно протидіяти будь-яким спробам монополізації ринків. Хоча ця процедура надзвичайно складна й обтяжлива, однак вона далеко не завжди створює перешкоди для монополізації ринків. Незважаючи на суттєві витрати коштів і часу підприємців на проходження такого контролю, він все-таки залишається малоефективним з погляду інтересів суспільства. Реалії життя свідчать, що насправді багато галузей економіки у нас фактично монополізовані, оскільки контролюються окремими особами, як правило, наближеними до влади [11].

Процеси монополізації ринків не припинено, більше того, з благословення чиновників найвищих рангів вони тривають. Так, у січні 2006 р. за згодою не лише Кабінету Міністрів України, а й Антимонопольного комітету, відомства, що має попереджувати створення таких монополій, ПАК «Нафтогаз України» та «РосУкрЕнерго» було створено **спільне підприємство «Укргаз-Енерго»**, яке тепер є монополістом на ринку постачання та реалізації в Україні природного газу [12]. На той час голова АМК запевнював громадськість, що створення цієї структури не призведе до суттєвого обмеження конкуренції на ринку газу України [13]. Нині ж конкурентне відомство вже

розглядає питання про зловживання монопольним становищем у вигляді обмеження окремих споживачів у споживанні газу [14].

Ще одним прикладом неспроможності держави щодо попередження монополізації ринків є нинішня **ситуація в торгівлі**, яка, в свою чергу, суттєво впливає на ефективність загального ринкового середовища в країні. У сучасних умовах сфера торгівлі характеризується надзвичайно динамічним розвитком. Завдяки порівняно низькій капіталомісткості та швидкій окупності вона є доволі привабливою для інвесторів. Тому до цієї сфери останніми роками спрямовується велика кількість капітальних вкладень. Зокрема, вона є надто привабливою для іноземних інвесторів. Водночас, як не дивно, нові надходження капіталів не лише не збільшують конкуренції, а навпаки - монополізують цю сферу. Останнім часом торгівля концентрується або у величезних супермаркетах, або на ринках.

Зокрема, в Києві наразі працює понад 100 супермаркетів. Водночас немає жодного спеціалізованого овочового магазину, хоча у 1995 році їх налічувалося 295 [15]. Це стосується не лише овочевих магазинів. Нині майже не залишилося невеликих магазинів поряд з житловими будинками, де раніше без проблем можна було купити найнеобхідніші продукти. Так, протягом 2000-2005 рр. у центрі Києва було закрито 48 продуктових крамниць [16]. Замість великої кількості магазинчиків створюється єдиний на весь мікрорайон супермаркет, а у приміщеннях колишніх крамничок відкриваються прибутковіші заклади - салони гральних автоматів, бутіки, кафе, ресторани, банки, перукарні, аптеки тощо.

Слід також зазначити, що власники багатьох супермаркетів нерідко перебувають між собою у родинних чи партнерських зв'язках, що дає їм можливість домовлятися про свою маркетингову політику. Це призводить до монополізації сфери торгівлі, а наслідки такої монополізації негативно впливають і на споживачів, і на товаропостачальників. Споживачі відчувають на собі постійне підвищення цін, що не могло б відбуватися в умовах жорсткої конкуренції. А товаровиробники, які намагаються скористатися послугами супермаркетів для просування своїх товарів до споживача, спостерігають прояви монопольної поведінки власників закладів торгівлі. Аби самим шукати товари для наповнення торговельних залів, останні вимагають від товаровиробників великих сум коштів за розміщення їхніх товарів на полицях та в складських приміщеннях. Причому здійснюється це неофіційно, що свідчить про незаконність таких поборів:

оформлюються угоди під надання послуг з проведення маркетингових досліджень, які насправді не проводяться. Або ж просто вимагаються гроші без усіляких підстав і документального оформлення.

У торговельних залах супермаркетів практично відсутня конкуренція товарів різних виробників. На полицях розміщується продукція за високими цінами і лише окремих найвпливовіших та заможних фірм. Така ситуація, зрозуміло, не сприяє розвитку підприємництва. Це повинні були б узяти до уваги відповідні державні органи, але, на жаль, адекватної реакції чиновників, які мають захищати конкуренцію, не спостерігається.

Наведемо такий приклад. Наші сусіди - росіяни, вивчивши досвід інших країн, розробили державну програму щодо захисту вітчизняних операторів торговельного ринку. Зокрема, торговельні майданчики для іноземних інвесторів пропонуються за третім кільцем м. Москви, а в центрі міста розташовуються лише російські компанії. У Києві такі рішення не приймалися. Тому українські мережеві оператори з острахом очікують приходу потужних західних операторів, прогнозують подальше поглинання невеликих компаній та витіснення їх з найпривабливіших ринків [17].

У контексті проблем монополізації торгівлі слід також відзначити суттєві негативи **діяльності посередників**, які за безцінь скуповують товари виробництва, а потім перепродують їх за набагато вищою ціною. Особливо болючою ця проблема є в агропромисловому комплексі. Обурує те, що перекупники отримують надприбутки, а безпосередні товаровиробники нерідко ледь-ледь зводять кінці з кінцями: вони змушені вирізати продуктивну худобу, розпродавати майно, зменшувати посівні площі, тобто, по суті банкрутувати на фоні безпідставного збагачення посередників. Але проблема не лише в цьому. Головне - монополізується процес реалізації вироблених товарів, усувається конкуренція товаровиробників, що призводить до зростання цін.

Крім демонополізації та вдосконалення процедури контролю за економічною концентрацією, важливим чинником формування конкурентного середовища є сприяння розвитку **малого та середнього підприємництва**. В умовах суттєвого розшарування населення на занадто багатих і занадто бідних, сподівання лише на великий бізнес означає орієнтування на подальшу монополізацію суспільного виробництва. Великий бізнес має розвиватися з малого та середнього, а не формуватися на привілеях наближених до влади осіб. А без створення такого про-

шарку малого бізнесу не може бути іншого шляху появи великого бізнесу, аніж надання йому таких привілеїв.

Оскільки потреби суспільства суттєво змінюються, а в межах старої структури виробничих потужностей їх задовольнити практично неможливо, на перехідному етапі розвитку економіки конче необхідно створювати нові підприємства, орієнтовані на нові потреби, тобто умови для розвитку малого підприємства. Іншими словами, держава має зробити все необхідне для розвитку малого бізнесу й формування сприятливого режиму для іноземних інвестицій, для того, щоб максимально швидко створити конкурентне середовище. Безумовно, протягом останніх 15 років усі ці заходи намагалися активно запроваджувати. Було затверджено низку законодавчих актів щодо сприяння іноземним інвестиціям, дозволено створювати різні кооперативи, активно розвиваються орендні відносини та мала приватизація, вживаються заходи щодо спрощення системи реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.

Таким чином, ринкові відносини в Україні насамперед стали розвиватися у малому бізнесі. Однак пріоритети надавалися не в належних пропорціях. У будь-якому разі проблеми підтримки малого бізнесу й сьогодні залишаються надзвичайно гострими. Наприклад, понад половини валового продукту виробляється у малому бізнесі на Заході, у якому зайнято 70 відсотків населення. А в Україні підприємці малого бізнесу виробляють лише 10 процентів ВВП. Статистика свідчить, що через великі ризики всього третина українців бажає відкрити власну справу, оскільки існують надто високі шанси банкрутства, необгрунтований тиск з боку державних контролерів, а податкове законодавство недосконале. Останнім часом непоодинокі випадки, коли влада, ігноруючи навіть вимоги Конституції про недоторканність приватної власності, демонтує кіоски та офіси, не забезпечує належним чином захист від рейдерських атак [18].

Слід зазначити, що обмежена діяльність посадових осіб органів влади - це окрема надзвичайно болюча проблема. На нашу думку, **антн-конкурентні дії органів влади** нині є головною перешкодою для формування в Україні ефективного ринкового середовища. Центральні та місцеві органи влади повинні всіляко сприяти формуванню конкурентного середовища, створенню рівних умов для всіх підприємців. Натомість, шляхом ухвалення письмових чи усних рішень вони стають на заваді для утворення нових підприємств, установлюють обмеження на здій-

снення окремих видів діяльності, змушують підприємців вступати до різних об'єднань, до здійснення узгоджених дій, вимагають від них пріоритетного укладення договорів чи першочергового постачання дефіцитної продукції. У міру своїх повноважень посадовці створюють дискримінаційні умови для діяльності суб'єктів господарювання. Вони надають незаконні пільги для окремих підприємців, спрямовують зусилля на централізований розподіл товарів і ринків, установлюють заборони та обмеження, не передбачені законодавством.

Особливо масового характеру набуло встановлення заборон щодо реалізації товарів з одного регіону в інший, а це суперечить ст. 132 Конституції України, відповідно до якої територіальний устрій країни має ґрунтуватися на засадах єдності й цілісності державної території. Законодавство України не передбачає встановлення кордонів чи будь-яких завад для вільного переміщення товарів із регіону в регіон. Однак ці вимоги дуже часто порушуються.

Практично кожен рік у період збирання врожаю місцеві адміністрації встановлюють заборони на вивезення зерна за межі підпорядкованої їм території, примушуючи при цьому зернотрейдерів до постачання своєї продукції у першу чергу підприємствам, відповідальним за формування та використання зазначених регіональних ресурсів. Органи А М К регулярно ведуть з цим непримиренну боротьбу, надаючи обов'язкові для розгляду рекомендації, що вимагають скасувати всі бар'єри на вивезення зерна [19]. Однак поки ці загрозливі рішення готуються та приймаються, їх актуальність автоматично втрачається. Коли оскаржувані вказівки чиновників нарешті скасовуються напередодні новорічних свят, зерно вже давно немає.

Ці порушення органів влади могли б не виникнути, якби дотримувалися вимоги ст. 20 Закону «Про Антимонопольний комітет України» щодо необхідності погодження з А М К рішень, що можуть призвести до обмеження чи спотворення конкуренції. Коли орган влади приймає рішення, що може вплинути на конкуренцію, він повинен надіслати його до А М К, де фахівці, проаналізувавши його на предмет створення перешкод у конкуренції, запропонують внести зміни, забороняють чи дозволяють його прийняття. На жаль, далеко не всі органи влади виконують ці вимоги закону. Особливо це стосується сільських, селищних, районних, міських владних структур, тобто органів влади місцевого рівня. Масовий характер фактів дискримінації підприємців органами влади свідчить, що на розгляд А М К потрапляють далеко не всі рішення зазначених органів, які спотворюють конкуренцію.

Висновок

Отже, перелік проблем в економіці держави, які призводять до порушення вимог конкуренції, можна наводити безліч. На жаль, далеко не всі усвідомлюють реальні причини цих проблем. Замість того, щоб їх попередити та заздалегідь створити дійсно конкурентні умови у різних секторах суспільного виробництва, щороку витрачаються величезні і часто марні зусилля на боротьбу з наслідками різноманітних кризових явищ. З метою формування в Україні ефективного ринкового середовища і на загальнодержавному рівні, і на рівні окремих регіонів слід приділити серйозну увагу питанням захисту конкуренції у підприємницькій діяльності. І опікуватися цим повинен не лише Антимонопольний комітет, а й інші державні органи, які також покликані захищати конкуренцію в Україні.

1. Закони України: Про захист економічної конкуренції (2001 р.), Про природні монополії (2000 р.), Про захист від недобросовісної конкуренції (1996 р.), Про Антимонопольний комітет України (1993р.).
2. Бірюков О. Банкрутство як важливий елемент справедливої конкуренції // Юридична газета.- 2005.- 23 липня.- № 14(50).
3. Борисенко З. Основи конкурентної політики: Підручник.- К.: Таксон, 2004.- С. 10.
4. Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки» // Відомості Верховної Ради України, 2004.- N 46.- С. 512.
5. Варняга М., Карлін В., Нозненко В. Плясовиця Ю. Альтернатива сучасному комунальному господарству існує // Дзеркало тижня.- 2005.- 5 листопада.- С. 12.
6. Державна програма демонополізації економіки і розвитку конкуренції // Відомості Верховної Ради України.- 1994.-№ 9.-С. 222.
7. Борисенко З. Демонополізація у переробній промисловості // Урядовий кур'єр.- 1996.- 20 квітня.- С. 5.
8. Борисенко З. Конкурентна політика в Україні: перші підсумки та шляхи розвитку // Цінні папери України.- 1998.- 26 листопада.- № 32.- С. 5.
9. Іголін С. Демонополізація // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України.- 2002.- № 2.- С. 12.
10. Костусєє О. Захист економічної конкуренції в Україні: стан і проблеми // Економіка України.- 2003.- № 7.- С. 4-5.
11. Борисенко З. Конкурентні вимоги при реформуванні власності // Збірник доповідей та тез Міжнародного економічного форуму «Теорія і практика розвитку корпоративного сектора економіки України в контексті цілей тисячоліття та світової глобалізації»: У двох частинах.- Київ: Видавничий дім «Корпорація», 2004.- Частина перша.- С. 378.
12. Борисенко З. М. СП - незаконний монополіст // ДЕЛО.-

- 2006.- 28 квітня.- № 128.- С. 6.
13. Нафтогазу дозволили створити СП з «Росукренерго» // www.ПРАВДА.com.ua.31.01.2006
14. Гайдук перевірить «Укргазenerго» на монополізм // www.ПРАВДА.com.ua.17.11.2006
15. У Києві запланована мережа комунальних продовольчих магазинів // Інтернет-сайт УНІАН <http://www.unian.net/ukr/news/news-91769.html-2.12.2005>
16. Коваль І. Срочніє мерї. Столичніє власти готуются торговать дешевьїми продуктами // *Контракти*. - 2005.- 1 августа.-№ 31.
17. Кирьякова А. Торговля вьиходит из подземелья // *Зксперт*.- 2005.- 26 сентября.- № 36.
18. Малий бізнес б'ють! // www.lplusl.tv (25.03.07)
19. Ринок зерна: А М К взявся за антикурентні дії влади // <http://ua.proua.com/news/2004/10/05/135920.html>

Z *Borisenko*

THE PROBLEMS OF THE COMPETITIVE ENVIRONMENT IN UKRAINE CREATION

The problems of the legislative basis imperfection carrying out in competitive policy is considered as well as government steps towards competitive legislation infringement prevention and discontinuance and optimal conditions for social production. In particular these are crisis occurrence in housing and investments fields, continuation of separate spheres of national economy demonopolization, increasing of control efficiency for the process of economic concentration, procurement of the small - seized and medium-sized entrepreneurship development, elimination of the antimonopoly authorities actions.